

PROŠLOST

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 53
Godina XXVII
Maj, 2022.
[str. 47-56]

© Monos 2022

Gračanica 1992.-1995. - kratka hronologija

(priredio: Edin Šaković)

UVODNA NAPOMENA

Uz tridesetu godišnjicu od početka rata u Bosni i Hercegovini, te početka odbrane ove zemlje (i Gračanice u njoj), smatrali smo da u 53. broju "Gračaničkog glasnika", posvećenom ovoj značajnoj obljetnici, vrijedi objaviti i kratak hronološki pregled s datumima najvažnijih događaja i zbivanja na gračaničkom području, kao i drugdje, gdje su Gračanlije sudjelovale. Ovaj pregled je svojevrsan sažetak ozbiljnijeg projekta izrade obimnije hronologije događaja i zbivanja na prostoru Gračanice, kojeg smo planirali dovršiti u toku ljeta i prezentirati u formi posebne publikacije najesen, uz 30. obljetnicu osnivanja 111. gračaničke brigade. No, i ovaj sažetak će, nadamo se, biti od koristi čitateljima ovog tematskog broja našeg časopisa. Izvori nisu referirani u samome tekstu, radi lakše čitljivosti, ali je na kraju navedena selektivna bibliografija koja ujedno predstavlja i popis korištenih izvora i literature.

INTRODUCTORY NOTE

With the thirtieth anniversary of the beginning of the war in Bosnia and Herzegovina and the defense of this country (and Gračanica itself), we deemed that it would be important to publish a brief chronological overview with the events in the Gračanica area and elsewhere, where citizens from Gračanica participated in the 53rd issue of the "Gračanički glasnik" that is dedicated to this significant anniversary. This review is a summary of a more serious project of creating an extensive chronology of events and things that happened in Gračanica, which we plan to complete during the summer and present in the form of a special publication this fall, with the 30th anniversary of the 111th Gračanica Brigade. However, we hope that this summary will be useful to the reader of this thematic issue of our magazine. The sources are not referred to in the text itself, for easier readability, but at the end a selective bibliography is given, which also represents a list of used sources and literature.

Maj 1990.

Početak razoružavanja Teritorijalne odbrane Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine (TO SR BiH): "viškovi" naoružanja i municije TO izuzeti "na čuvanje" i transportovani u magacine Jugoslavenske narodne armije (JNA). U oktobru iste godine od TO je oduzet i ostatak naoružanja, čime je legalna republička oružana sila potpuno razoružana.

Novembar 1990.

Održani prvi višestranački izbori: vladajući komunisti doživjeli težak poraz, a povjerenje građana stekle su nove, tzv. nacionalne stranke. Na općini Gračanica, Srpska demokratska stranka (SDS) dobila je 76% glasova u srpskim naseljima, dok je Stranka demokratske akcije (SDA) dobila 64% glasova u većinski bošnjačkim naseljima. U samoj Gračanici, gdje je živjelo 72% Bošnjaka i 23% Srba, uz 5% ostalih, SDA je dobila 41% glasova, dok je ostatak otpao na SDS i tzv. lijeve stranke.

19. decembar, 1990.

Na sjednici Skupštine opštine Gračanica konstituirana nova lokalna vlast, koju su činili predstavnici stranaka pobjednica (SDA i SDS). Za predsjednika Skupštine opštine izabran je Sejdo Šabić (SDA), a za predsjednika općinskog Izvršnog odbora Brano Marušić (SDS). Općinski resori i funkcije raspodijeljeni su po tzv. nacionalnom ključu, kao političkoj formuli etabliranoj u ranijem, socijalističkom razdoblju.

2. maj 1991.

Kao odgovor na sve izraženije sigurnosne prijetnje, općinski Glavni odbor SDA Gračanica pokrenuo aktivnosti na odbrambenom organiziranju, s osloncem na službene organe (SNO, OpŠTO i SJB), lovačku organizaciju, te organizovani rad u mjesnim zajednicama, kroz mrežu pouzdanika i aktivista.

10. juni 1991.

Sastanak predstavnika političkih i drugih organizacija Bošnjaka u Domu milicije u Sarajevu, sazvan na inicijativu SDA, na kome su postavljeni temelji Patriotske lige BiH (PL BiH); sastanku prisustvovali i predstavnici iz Gračanice.

Juli - august 1991.

S rasplamsavanjem rata u susjednoj Hrvatskoj, na području tadašnje općine Gračanica zabilježen niz incidenata i bezbjednosno-interesantnih događaja, uključujući česte rafalne pucnjave iz automatskog oružja u srpskim naseljima, pojave dobrovoljačkih paravojnih skupina, napad na lovce iz Miričine u području Ozrena, saznanja o organizovanom naoružavanju aktivista SDS-a itd.

31. august 1991.

Nakon neuspjelog pokušaja izuzimanja vojne evidencije Sekretarijata za narodnu odbranu Gračanica (26. 08. 1991.), koje je osujećeno protestima građana, JNA je u kasnim noćnim satima nasilno provalila u prostorije Sekretarijata i otela dokumentaciju. Događaj je izazvao nezadovoljstvo i ogorčenje među narodom, ali i strah od nezakonite mobilizacije vojnih obveznika i njihovog upućivanja na ratište u Hrvatskoj.

6. septembar 1991.

Ministarstvo narodne odbrane SR BiH izdalo instrukciju štabovima TO da se rasformiraju jedinica TO mjesnih zajednica i preduzeća, naređeno od saveznog vojnog vrha, ne mora izvršiti, te da se te jedinice mogu proglasiti općinskim. Od 212 takvih jedinica na prostoru Okružnog štaba TO Tuzla jedino je općina Banovići odbila ukinuti svojih 9 jedinica, dok su ostale izvršile naređenje, iako neke od njih (uključujući i Gračanicu) uz manji otpor. Vojni obveznici iz rasformiranih jedinica službeno su pozvani da razduže i predaju vojnu opremu, što je među građanima izazvalo nezadovoljstvo.

20. septembar 1991.

Na osnovu odluke Predsjedništva BiH od 19. septembra o mobilizaciji rezervnog sastava milicije (policije), u Gračanici podignut dio rezervnog sastava Stanice javne bezbjednosti (SJB) Gračanica.

Zbog pogoršanja političko-bezbjednosne situacije, općinski odbor SDA donosi odluku o uvođenju stalnih dežurstava i formiranju kriznih štabova po mjesnim zajednicama. Krizni štabovi djeluju kao uža politička tijela u okviru djelatnosti Patriotske lige, ali vremenom (krajem 1991. i početkom 1992.) faktički prerastaju u ratna rukovodstva mjesnih zajednica.

22. septembar 1991.

U ranim jutarnjim satima naoružani rezervisti JNA upali u stanicu milicije u Bosanskom Petrovom Selu, razoružali pripadnike rezervnog sastava i protjerali milicionere bošnjačke nacionalnosti.

23. septembar 1991.

Na sjednici Skupštine opštine Gračanica predsjednik Sejdo Šabić podnosi ostavku; za novog predsjednika općine izabran je Hazim Vikalo, potpredsjednik SDA i šef kluba odbornika te stranke.

6. oktobar 1991.

Savjet za narodnu odbranu općine Gračanica odbacio zahtjeve JNA za mobilizacijom tzv. Ratne jedinice 5042 Doboje, sastavljene od vojnih obveznika s područja Gračanice. Predstavnici JNA zaprijetili prisilnom mobilizacijom putem vojne policije. Veći broj vojnih obveznika bošnjačke nacionalnosti počeo se skrivati. Srbi se masovno odazivaju, a JNA krajem 1991. formira tri dobrovoljačka odreda na Ozrenu i jedan na Trebavi.

12. oktobar 1991.

Čelnici SDS sa Ozrena jednostrano proglasili opštinu Petrovo (na ozrenskom dijelu legalne opština Gračanica i Lukavac), uz zahtjev da

u okviru te nove opštine uđu i naselja sa srpskom većinom s područja općine Gračanica s desne strane Spreče, ali i cjelokupna industrijska zona grada. Opština Petrovo ubrzo ulazi u sastav paradržavne "Srpske autonomne oblasti (SAO) Sjeverna Bosna". Uprkos proglašenju te opštine, SDS i dalje zadržava funkcije i pozicije u općinskoj vlasti Gračanice, u istom obimu i kapacitetu kao i do tada.

Savjet za narodnu odbranu općine Gračanica uputio zahtjev za proglašenje vanrednog stanja na prostoru općine i mobilizaciju dijela TO. Zahtjev je odbijen, a umjesto mobilizacije TO usaglašeno je povećanje rezervnog sastava SJB.

24. oktobar 1991.

Na inicijativu SDA, formiran Krizni štab Gračanica (politički štab Patriotske lige BiH); u štabu djeluju: Hazim Vikalo, kao predsjednik općine, Tarik Rešidbegović i Ejub Hodžić (republički poslanici) i Sead Rešidbegović (član Glavnog odbora SDA u Sarajevu).

26. novembar 1991.

Formiran Vojni štab Patriotske lige BiH Gračanica, koji vodi tajne aktivnosti na pripremama za odbranu (popis ljudstva i naoružanja, nabavka oružja i vojne opreme, nabavka lijekova i sl.). Do aprila 1992. u okviru Patriotske lige općine Gračanica okupit će se 320 ljudi u operativnom dijelu, uz još 2.850 neoperativnih, a od oružja bilo je 280 cijevi.

13.-15. februar 1992.

Napad rezervista JNA na punkt milicije u Donjoj Orahovici, protesti mještana i blokada ceste; srpski ekstremisti blokirali cestu kod Karanovačkog mosta i pucali na automobil, ranivši jedno civilno lice iz Stjepan Polja.

28. februar 1992.

Srpski politički predstavnici proglasili paradržavnu "Srpsku Skupštinu opštine Gračanica".

29. februar i 1. mart 1992.

Završen referendum o nezavisnosti Bosne i Hercegovine, na općini Gračanica od 41.384 upisanih, glasalo je 31.337 birača, od čega je 31.234 glasalo "ZA", 57 ih je glasalo "protiv", dok su ostalo bili nevažeći listići.

5. mart 1992.

Formirana manevarska jedinica Patriotske lige BiH Gračanica.

7. mart 1992.

Teroristički napadi na kuću načelnika policije Taiba Omerdića u Stjepan Polju i slastičarnu u centru grada (uništena u podmetnutoj eksploziji). Dva dana kasnije kod Karanovačkog mosta napadnuta patrola policije u obavljanju zadatka, a zatim podmetnutom bombom uništen još jedan ugostiteljski objekt u centru grada.

25. mart 1992.

Teroristički napad podmetnutom bombom na Radio Gračanicu; protesti nezadovoljnih građana u gradu koji se "samoinicijativno" okupljaju u naoružane ulične straže i patrole.

4. april 1992.

U Domu kulture u Gračanici počeo sastanak općinskog rukovodstva i predstavnika građana, koji je označio objedinjavanje političkih i patriotskih snaga u odbrani grada.

8.-9. april 1992.

Predsjedništvo RBiH donijelo odluku o reorganizaciji Teritorijalne odbrane RBiH i naredilo svim jedinicama, snagama i skupinama patriota da se do 15. aprila stave pod komandu TO RBiH.

Po naredbi Regionalnog štaba Patriotske lige, Manevarska jedinica iz Gračanice krenula u

pomoć braniocima Zvornika; s pripadnicima PL BiH iz Živinica i Kalesije uspjeli su se probiti do Kula Grada i dostaviti pomoć u municiji, nakon čega se vraćaju u Gračanicu.

10. april 1992.

Otpočela reorganizacija Opštinskog štaba TO RBiH Gračanica, pozvani rezervni oficiri. Pod komandu OpŠTO stavlja se manevarska jedinica Patriotske lige, kao Manevarski vod TO Gračanica. Nekoliko dana kasnije mobilisan je dio Protivdiverzantskog odreda TO, u međuvremenu je formirana i Manevarska jedinica SJB Gračanica, a u većini mjesnih zajednica formiraju se mjesne teritorijalne čete.

18. april 1992.

Formirano Ratno predsjedništvo općine Gračanica, koje preuzima rukovođenje odbranom; istovremeno OpŠTO Gračanica formira rejonske štabove u Gračanici, Malešićima, Orahovici i Sokolu, sa zadatkom da uvezuju postojeće i formiraju nove čete i vodove TO po mjesnim zajednicama.

5. maj 1992.

Nakon pada Doboja, srpski ekstremisti blokirali mostove na Spreči i zaustavili saobraćaj sa Gračanicom.

OpŠTO Gračanica uspostavlja Rejonski štab u Klokotnici, iz kojeg u julu 1992. izrasta 109. dobojska brigada.

8. maj 1992.

Ratno predsjedništvo donijelo Odluku o općoj mobilizaciji, koja je predstavljala pravno utemeljenje za ubrzanje odbrambenih priprema na općini.

13. maj 1992.

Mobiliziran Odred TO Gračanica; prethodno mobiliziran i Protivdiverzantski vod, a zatim formirana četa vojne policije; sedmicu dana kasnije u Sokolu izvršena smotra jedinica i polaganje zakletve.

15. maj 1992.

Srpski ekstremisti iz mahale Varoš u Gračanicu u rejonu Bijelih Polja napali pripadnike Civilne zaštite i ubili Adema Mustajbašića; policija izvršila pretres u Varoši, otkrivši dokaze o postojanju ilegalne mreže srpskih ekstremista naoružanih od JNA, koji su imali zadatak da sadejstvuju u okupaciji grada.

19. maj 1992.

Velikosrpski agresor izveo napade artiljerijskim i protivavionskim sredstvima po naseljima u dolini Spreče, Malešićima i predgrađu Gračanice; oglašena opća opasnost. Vatrom sa Hurijske odbijen napad neprijateljske jedinice koja je iz pravca Sočkovca, prešavši rijeku Spreču, nastupala ka predgrađu Gračanice.

23. maj 1992.

Nakon sukoba sa srpskim ekstremistima u rejonu Zečevog gaja, pripadnici TO iz Stjepan Polja i Malešića napali i zauzeli zaselak Ahmiće.

Na Gračanicu ispaljen veći broj granata, od kojih je stradalo više civila.

25. maj 1992.

Agresor iz pravca Lendića izveo napad na Malešiće i Stjepan Polje, uz podršku tenka i artiljerije; snage TO odbijaju napad. U namjeri da se olakša položaj branilaca, OpŠTO naređuje jedinicama TO da iz drugih pravaca borbeno djeluju na Lendiće. Agresor je otpočeo sa granatiranjem Gračanice (gađani su Dom zdravlja, stambeni objekti, džamije...). U pokušaju preuzimanja inicijative na terenu, dio jedinica TO na Zečevom gaju, prethodno potisnuvši neprijatelja, upada u zasjedu, pretrpjevši teške gubitke. Ipak, neprijatelj je zaustavljen i nikada više nije ugrozio linije odbrane na tom izuzetno opasnom pravcu. Iz kasnije objelodanjenih planova vidljivo je postojanje namjere agresora da se spajanjem snaga s Ozrena i Trebave, preko Lendića, presijeku slobodni dijelovi općine Gračanica,

znatno oteža njihova odbranu i stvore preduvjeti za direktan napad na grad. Zbog toga se borbe od 25. maja 1992. smatraju bitkom za odbranu Gračanice.

Juni 1992.

Dijelovi Odreda TO Gračanica (tj. 1. bataljona) upućeni u pomoć Gradačcu; od tada pa kroz veći dio rata jedinice i mješoviti sastavi iz Gračanice redovno su se smjenjivali na položajima širom gradačkog bojišta, učestvujući u najtežim borbama za odbranu ovoga grada. Od oktobra 1992., Gračanijske jedinice redovito odlaze i na brčansko bojište, a zatim slijede Vareš, Olovo, Teočak i Sapna, Vozuća, sarajevsko bojište...

6. juli 1992.

Nakon neuspjelih pregovora, jedinice TO i policije krenule u prisilno razoružanje Gornje Lohinje, što je provedeno bez većeg otpora. Uprkos pozivima i garancijama legalnih vlasti RBiH, stanovništvo je na poziv SDS-a odlučilo iseliti se na Ozren. Sedam dana kasnije ovladano je i područjem Durača.

17. juli 1992.

Naređenjem Okružnog štaba Tuzla, OpŠTO Gračanica preformiran u Taktičku grupu 2 (TG-2), koja obuhvata bataljone i rejonske štabove na prostoru Gračanice, te novoformiranu 109. brigadu na području Doboj Istoka.

24./25. juli 1992.

Rasplamsavaju se borbe na Trebavi, odbijen snažan neprijateljski napad u rejonu Sijedog Krša.

21.-23. avgust 1992.

Jedinice TO RBiH zauzele agresorsko uporište Lendići, slomivši otpor neprijatelja i protjeravši ga preko Spreče. U vrijeme izvođenja akcije agresor je borbeno djelovao avijacijom po centru Malešića.

Vođena bitka za odbranu Lukavice, odbijeno više snažnih neprijateljskih napada.

28.-31. avgust 1992.

Borci 1. manevarskog bataljona sudjeluju u stabilizaciji linija odbrane na prostoru Smoluće i Dobošnice.

1. septembar 1992.

Od već oformljenih bataljona (izraslih iz Odreda i rejonskih štabova TO) formirana 111. brigada Gračanica.

27. septembar 1992.

Naredbom Okružnog štaba OS RBiH Tuzla, od 111. gračaničke, 109. dobojske i 117. lukavačke brigade formirana Operativna grupa 2 (OG-2) s komandom u Gračanici.

2. oktobar 1992.

Uspješno izveden diverzantski prepad na neprijateljske položaje u rejonu Karanovca i srušen most na rijeci Spreči (akcija izvedena

radi razvlačenja agresorskih snaga u jeku ofanzive na Maglaj).

19.-22. oktobar 1992.

Borci 111. brigade izveli napad na agresorska uporišta na Trebavi (Javor, Vis i Bošnjakušu), uspjevši privremeno ovladati Javorom (tt. 658). Napadom je vezan dio snaga agresora za vrijeme ofanzive na Gradačac (tzv. Bitka za oklopni voz), kao i operacija 2. korpusa ARBiH na prilazima Brčkom. Dijelovi 111. brigade bili su istovremeno angažirani na oba ova bojišta.

Mart 1993.

Jedinice 111. brigade po naredbi komande 2. korpusa učestvuju u pokušaju proboja do ugroženih enklava Cerske i Konjević Polja, vodeći borbe na Javornik planini (istočno od Živinica).

April 1993.

Agresor pokreće ofanzivu iz pravca Doboja, u kojoj padaju Svjetlića i Stanić Rijeka; jedinice iz Gračanice prve pristižu u pomoć 109. brigadi, te zajedničkim naporima uspijevaju konsolidirati odbranu.

17. juni 1993.

Uspješno odbijen napad neprijatelja na linije odbrane u rejonu Lukavice, s težištem na uzvisinu Biljevine.

Juli 1993.

Jedinice 111. i 107. brigade napadaju neprijateljska uporišta na Trebavi: borci 111. brigade po drugi put zauzimaju Javor (12. 07. 1993.), ali napad na susjedni Vis nije uspio. Potkraj mjeseca neprijatelj je napao, prvo na Sijedi Krš i Babiće (25. 07. 1993.), a zatim Lukavicu (30. 07. 1993.); oba napada s uspjehom su odbijena.

Oktobar–decembar 1993.

Dijelovi 111. brigade angažirani na bojištima oko Vareša, Olova, Teočaka i Doboj-Istoka. Borci iz Gračanice posebno su se istakli u oslobađanju Vareša i osiguranju strateške komunikacije na tzv. Putu spasa, te u odbrani Olova (naročito u borbama za zemljišni objekt Mačak). Na području Doboj Istoka slomljena snažna ofanziva neprijatelja, pri čemu je uništeno nekoliko tenkova, oklopnih vozila i druge tehnike.

9. novembar 1993.

Gračanicu posjetili predstavnici Vrhovne komande – predsjednik Predsjedništva RBiH Alija Izetbegović i komandant Štaba Vrhovne komande general Rasim Delić.

3. decembar 1993.

Formirana 212. bosanska oslobodilačka brigada, jedna od prvih takvoga tipa u Armiji RBiH, sastavljena od odabranih boraca 111., 117. i 109. brigade.

3. mart 1994.

Odabrane jedinice 109. i 111. brigade oslobodile agresorska uporišta Oblić, Vukovac i Panjik.

11. maj 1994.

Snage OG-2 i OG-6 izvele boj “Proljeće-94”, zauzevši agresorsko uporište Vijenac, uz velike gubitke neprijatelja i bogat ratni plijen; nosilac napada bila je 212. bosanska oslobodilačka brigada.

Juni–juli 1994.

111. i 212. brigada sudjeluju u neuspjeloj ofanzivi Armije RBiH (“Brana-94”) s ciljem zauzimanja Vozuće.

7. august 1994.

Jedinice OG-2 izvele napadni boj “Zima-94”, ovladavši neprijateljskim uporištem Vis (692 m), najvišim vrhom Trebave, dok su privremeno zauzeti i položaji na Javoru i Milatuši.

10. oktobar 1994.

Snage 111. brigade, uz podršku dijelova 212. brigade izvele napad “Skok-94”, osvojivši agresorska uporišta Javor, Kik i Jankovića brdo, te uporišta u rejonu sela Skipovac (za-seoci Kojići, Brđani i Todorovići).

19. oktobar 1994.

Položaje na Visu i Trebavi obišli predsjednik Predsjedništva RBiH Alija Izetbegović i komandant Štaba vrhovne komande general Rasim Delić, u pratnji komandanta 2. korpusa i predstavnika Vlade RBiH.

22. oktobar 1994.

Jedinice OG-2 izvele neuspjeli napad u pravcu Doboja (“Sloboda-94”), koji je vezao jake snage neprijatelja, omogućivši inicijativu drugih jedinica Armije RBiH (u Posavini, na teslićkom bojištu i u Bosanskoj Krajini).

14. novembar 1994.

U jeku agresorske ofanzive na Bihać, OG-1 i OG-2 (107., 111. i 212. brigada) pokrenule napad na širokom pravcu duž trebavskog bojišta ("Greben-94"). Iako je ubrzo obustavljen zbog vremenskih neprilika i jakog otpora neprijatelja, napadom je vezan dio agresorskih snaga i tako olakšan položaj 5. korpusu ARBiH. Borci 111. brigade tada uspijevaju zauzeti Visić, Samar i Vis (tt 449), kao i skipovački zaselak Topaloviće.

Februar 1995.

OG-2 preformirana u 22. diviziju Armije RBiH, s komandom u Gračanici; 111. brigada je preimenovana u 221. brdsku brigadu, 212. u 222. oslobodilačku, 117. u 223. brdsku, 109. u 224. brdsku, a diviziji je pridodata i 225. brdska brigada iz Banovića (ranije 119. muslimanska brigada).

April 1995.

Dijelovi 221. brigade sudjeluju u slamanju agresorske ofanzive na prostore Sapne i Teočaka.

Maj 1995.

Jedinice 221. brigade vrše niz uspješnih diverzantskih akcija na Trebavi i sprečansko-ozrenskom bojištu, odvlačeći pažnju neprijatelja, dok 222. brigada uz podršku drugih jedinica 2. korpusa ARBiH napada i zauzima agresorsko uporište Trepala-Skresci sa dijelom Milinog Sela kod Lukavca (akcija "Kamen-95").

Juni–juli 1995.

Jedinice 111. i 212. brigade učestvuju u pokušaju deblokade Sarajeva, a zatim zauzimanju agresorske ofanzive na područje Doboj-Istoka.

23. septembar–12. oktobar 1995.

Jedinice 22. divizije (222. oslobodilačka brigada i dijelovi 221., 223. i 225. brigade) sudjeluju u operaciji "Uragan-95", u kojoj je

oslobođena Vozuća i južni dijelovi Ozrena. Pobjedonosni pohod Armije RBiH zaustavljen je primirjem koje je stupilo na snagu u ponoć 12. oktobra.

21. novembar 1995.

U sjeni sklapanja Dejtonskog sporazuma, Gračanica je brojala ljudske žrtve i zbrajala materijalnu štetu: 325 poginulih boraca, 149 ubijenih civila (od čega 20 djece mlađe od 15 godina), ogroman broj ranjenih i trajno onesposobljenih, 5.632 oštećena ili uništena građevinska objekta, od čega: 4.303 kuće, 547 stana, 301 privredni objekat, 14 kulturnih, 31 vjerski (džamije, mektebi, crkve), 16 škola, 14 javnih i 403 pomoćna objekta... Uza sve to, ni jedan kvadratni metar izgubljenog teritorija i oko 25 km² novooslobođenog (samo na prostoru općine). I možda ponajvažnije – niti jedan starješina i borac nije osuđen ili optužen za ratne zločine.

SELEKTIVNA BIBLIOGRAFIJA

- Spomen zbirka 1992.-1995. Gračanica, zbirka arhivalija i dokumenata.
- *Bilten Info Press*, 1992.
- *Biljeg vremena*, br. 1 – 22 (1993.-1995.)
- *Bilten 111./221. brigade*, svečani brojevi, br. 1 – 3, 1994.-1995.
- *Mladi Lavovi, bilten 212./222. oslobodilačke brigade*, svečani brojevi, 1994. i 1995.
- *Armija ljljana*, 1992.-1996.
- *Gračanički glasnik* – god. XXII, br. 43, 2017. (tema broja: 25. maj 1992. godine);
- *Gračanički glasnik* – god. XVIII, br. 36, 2013. (tema broja: 10 godina od smrti Alije Izetbegovića).
- DJEDOVIĆ, Rusmir: "Patriotska liga Gračanice: Živote halalili za Bosnu", *Zmaj od Bosne*, Tuzla, br. 38, 26. V. 1993., 6. [pretiskano: *Gračanički glasnik*, XXI/43, 105-108.]
- DURAKOVIĆ, Izudin – HAMZIĆ, Mirzet (prir.): *Od Opštinskog štaba TO do OG-2 1992/94.*, Gračanica: Služba za informisanje Operativne grupe 2, 1994
- DURAKOVIĆ, Izudin – HAMZIĆ, Mirzet (prir.): *Uspjesi u devedeset i četvrtj (u z/o*

- OG-2), Gračanica: Sektor za moral 22. divi-
zije, 1995.
- HAMZIĆ, Mirzet: *Samo krv ratnika je za slavu i pamćenje*, Gračanica: Monos, 1995.
 - HAMZIĆ, Omer – HAMZIĆ, Mirzet: *Odbrana Gračanice 25. 5. '92*. Gračanica: Monos, 1996.
 - HAMZIĆ, Omer – HAMZIĆ, Mirzet: *Četiri godine borbe i dalje – uloga SJB Gračanica u odbrani grada i okoline*, Gračanica: Stanica javne bezbjednosti, 1996.
 - DURAKOVIĆ, Izudin: *Izvršni odbor u ratu. Uloga i doprinos Izvršnog odbora u organizaciji odbrane i otpora na području opštine Gračanica*. Gračanica: Info-Press, 1996.
 - DELIĆ, Omer: *Otpor agresiji s Ozrena*, Gračanica: Bosanski kulturni centar, 1999.
 - MUJIĆ, Ibrahim: *Učešće mjesne zajednice Gornja Orahovica u Odbrambeno-oslobodilačkom ratu od 1992.-1996 godine, i prijem i zbrinjavanje prognanika iz Podrinja, '93. i '95. godine*, Srebrenik: Selimpex, 2000.
 - KAHRIMANOVIĆ, Senahid: *Moja zona odgovornosti*, Gračanica: BZK Preporod, 2008.
 - PUŠKAR, Osman: *"Drina" – plan četničke okupacije tuzlanske regije u proljeće 1992.*, Gračanički glasnik, I/2, 1996., 62-70.
 - JAHIC, Sead, *Čime smo se branili u maju 1992. godine*. Gračanički glasnik, II/3, 1997., 43-53.
 - NUHANOVIĆ, Tarik: *Neki aspekti agresije na BiH – sa posebnim osvrtom na područje opštine Gračanica*, Gračanički glasnik, IV, 8, 1999., 72-78;
 - KARAVELIĆ, Vahid: *Agresija na Bosnu i Hercegovinu: sjeveroistočna Bosna 1991.-1992.*, Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, 2004.
 - HAMZIĆ Omer – NURKIĆ Ibrahim – PUŠKAR, Osman, 2004.: *Knjiga šehida, poginulih boraca i civilnih žrtava rata Gračanica 1992.-1995.*, Gračanica: Općina Gračanica i Monos, 2004.
 - PUŠKAR, Osman: *Mir je najbolji*, Gračanica: Grin, 2011.
 - DJEDOVIĆ, Rusmir – ŠAKOVIĆ, Edin – SERHATLIĆ, Husein: *O formiranju i djelovanju Patriotske lige BiH na području općine Gračanica*, Gračanički glasnik, XXIII/45, 2018., 59-87.
 - ŠAKOVIĆ, Edin: *Šta se zaista desilo na Zečevom gaju? Neki novi podaci i saznanja*. Gračanički glasnik, XXIV/47, 2019., 53-69.
 - OMEROVIĆ, Nijaz: *Dnevnički zapis iz maja 1992. godine*, Gračanički glasnik, XXIV/48, 2019., 143-151.
 - HAMZIĆ, Omer – DJEDOVIĆ, Rusmir: *Lukavica kod Gračanice: historijska monografija*, Gračanica: Bosanski kulturni centar, 2008.
 - HAMZIĆ, Omer – DJEDOVIĆ, Rusmir: *Doborovci kod Gračanice: historijska monografija*, Gračanica: Monos, 2010.
 - ŠAKOVIĆ, Edin – HAMZIĆ, Omer: *Gornja Orahovica nekada i sada*. Tešanj: Planjax, 2012.
 - HAMZIĆ, Omer – ŠAKOVIĆ, Edin: *Malešići kod Gračanice: historijska monografija*, Gračanica: Monos, 2018.

